

Matolcsy Miklós Általános Iskola helyi tanterv

Történelem 8. évfolyam

Témakörök

Témakör: A megosztott világ

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), hidegháború, vasfüggöny, berlini fal, szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, piacgazdaság, jóléti állam.

Személyek

Hruscsov, Kennedy

Kronológia

1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, 1948 Izrael Állam megalapítása

Topográfia

Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Észak- és Dél-Korea, Kuba

Fejlesztési feladatok

- A nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítása.
- A hidegháború korabeli és a mai világhatalmi viszonyok összehasonlítása.
- A hidegháborús korszak alapvető jellemzőinek, történelmi szereplőinek azonosítása képek, szöveges források alapján.
- Gyűjtött információk értelmezése a hidegháború korának néhány világpolitikai válságáról (pl. Korea, Kuba, Berlin).
- Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése a két szuperhatalom fegyverkezési versenyéről diagramok, táblázatok, képek és térképek segítségével.
- A nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra összehasonlítása.
- A második világháború után kialakult világrendet bemutató térkép áttekintése és értelmezése.

Javasolt óraszám: 5 óra

Témák

A hidegháború

Altémák

Németország kettéosztása.

A kétpólusú világ – a vasfüggöny leereszkedése.
Fegyverkezési verseny a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok között.
Hidegháborús konfliktusok: Korea, Kuba.
A Nyugat
Altémák
Az új tömegkultúra kialakulása.
A jóléti társadalom.
A nyugati demokrácia és piacgazdaság.

Javasolt tevékenységek

A jóléti állam jellemzőinek összegyűjtése és értékelése.
Internetes és egyéb források alapján képes gyűjtemény összeállítása az új tömegkultúra jellemző tárgyairól, eseményeiről.
Poszterek készítése a nyugati és keleti blokk országainak életmódjáról.
Kiselőadás tartása egy hidegháborús konfliktusról.

Témakör: Magyarország szovjetizálása

Javasolt óraszám: 12 óra

Témák

A Rákosi-diktatúra

Altémák

A személyi kultusz.

A tervgazdaság működése.

Az egyházüldözés.

Az ÁVH működése.

A kommunista diktatúra kiépítése Magyarországon

Altémák

Bűnbakká tett németek és magyarok – kitelepítések, lakosságcsere.

Háborús pusztítás és szovjet megszállás, deportálások a szovjet munkatáborokba.

Az 1945-ös és 1947-es választások.

Egypártrendszer, államosítás, diktatúra.

Deportálások „békeidőben”

Altémák

Magyarországi kitelepítések és munkatáborok.

A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások Csehszlovákiában; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok.

A deportálások és üldözések okai.

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH)

Személyek

Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József.

Kronológia

1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra

Topográfia

Recsk, Hortobágy, Duna-delta

Fejlesztési feladatok

- A Rákosi-rendszer jellemzőinek, bűneinek azonosítása források, képek, filmrészletek alapján.
- A határon túli magyarok megpróbáltatása-inak bemutatása különböző források alapján.
- Magyarország szovjet megszállása következményeinek felidézése.
- A tömeges deportálások jellemzőinek azonosítása visszaemlékezések és egyéb források alapján.

Javasolt tevékenységek

Jelszavak, csasztuskák, viccek gyűjtése a Rákosi-diktatúra idejéből.

Új iparvárosok azonosítása térképen.

Egy játékfilm vagy filmrészlet megtekintése a korszakból vagy a korszakról.

Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.

Kitelepítésekről, deportálásokról szóló visszaemlékezések részleteinek közös feldolgozása.

Témakör: A forradalomtól az ezredfordulóig

Javasolt óraszám: 18 óra

Témák

A kétpólusú világ megszűnése és a rendszerváltoztatás Magyarországon

Altémák

Az első szabad országgyűlési és önkormányzati választás.

A tárgyalásos rendszerváltoztatás.

A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága.

Antall József kormánya.

A kétpólusú világ megszűnése.

Az ellenzék megszerveződése Magyarországon.

Élet a Kádár-rendszerben

Altémák

Életszínvonal-politika és eladósodás.

A paraszti gazdaságok felszámolása, téeszesítés.

A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”.

A hiánygazdaság.

A második gazdaság kiépülése.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc

Altémák

Október 23., a forradalom kirobbanása.

A magyar forradalom a világtörténelem színpadán.

A forradalom jelképei.

Szovjet tankokkal a népakarat ellen.

A forradalom lakóhelyünkön és környékén.

A pesti srácok és szabadsághősök.

A kádári diktatúra

Altémák

Ellenőrzött társadalom, tömegszervezetek.

A kádári megtorlás.

A pártállam működése: az elnyomás változó formái.

Magyarország a rendszerváltoztatás után

Altémák

Magyarország NATO-tagsága.

A többpártrendszer működése.

Gazdasági válság és felzárkózás – vesztesek és nyertesek.

A társadalom átalakulása.

A demokrácia és a piacgazdaság kiépítése.

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

Molotov-koktél, sortüzek, munkásörtség, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, maszek, gulyáskommunizmus, rendszerváltoztatás, privatizáció, jogállam, többpártrendszer

Személyek

Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, II. János Pál, Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor

Kronológia

1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer

1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1999 Magyarország belép a NATO-ba

Topográfia

Corvin köz, Mosonmagyaróvár

Fejlesztési feladatok

- Érvek gyűjtése a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének alátámasztására.
- A magyar történelem legfontosabb politikai eseményeinek időrendbe állítása a rendszerváltoztatástól napjainkig.

- A rendszerváltoztatás jelentőségének, következményeinek bemutatása.
- A Kádár-rendszer és napjaink életkörülményeinek összehasonlítása.
- Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlások kegyetlenségének bemutatása példákon keresztül.
- A Kádár-rendszerrel szülő különböző jellegű források elemzése, értelmezése.
- Beszámolók készítése az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseiről.

Javasolt tevékenységek

Információgyűjtés a „pesti srácokról”.

Térkép vázlat készítése az 1956-os események budapesti helyszíneiről.

Interjú készítése egy 1956-os visszaemlékezővel.

1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén.

Az 1956-os forradalom és a Kádár-rendszer korszakával kapcsolatos játékfilm/ filmrészlet megtekintése és értelmezése.

Tablókészítés az úttörő mozgalom jellemzőiről a világnézeti nevelésben betöltött szerepéről.

Gazdasági és társadalmi diagramok, grafikonok elemzése a szocializmus válságának időszakából.

Retró-kiállítás rendezése.

Családi emlékek bemutatása, visszaemlékezések gyűjtése, interjú készítése tanári útmutatás alapján a Kádár-rendszerrel és a rendszerváltoztatás időszakából.

Témakör: Együttélés a Kárpát-medencében

Fejlesztési feladatok

- Példák gyűjtése a nemzeti összetartozás megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában.
- A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából.
- A határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeinek bemutatása.
- Példák gyűjtése a határon túli magyarság életéből a hűségre és helyállásra.
- A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig.
- A magyarországi nemzetiségek 19-20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.
- Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során.

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

kitelepítés, asszimiláció

Személyek

Esterházy János, Márton Áron

Kronológia

1944–1945 magyarellenes atrocitások

Topográfia

Szlovákia, Ukrajna

Témák

A határon túli magyarok

Altémák

Fordulópontok a határon túli magyarok történetében: a történelmi Magyarország felosztása, a revízió, magyarellenes megtorlások, rendszerváltoztatás.

Határon túli magyarlakta területek.

A kisebbségi lét nehézségei egykor és ma: adminisztratív intézkedések és mindennapok.

Kivándorlás és asszimiláció.

A magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig

Altémák

A hazai cigány/roma népesség története.

A nemzetiségi jogok a mai Magyarországon.

Az asszimiláció folyamata.

Fordulópontok a nemzetiségek történetében: 1848–49-es szabadságharc, a történelmi Magyarország felosztása, a magyarországi németek kitelepítése.

Magyarország nemzetiségi arányainak változása.

Javasolt óraszám: 8 óra

Javasolt tevékenységek

Kiselőadás készítése egy példamutató életút (pl. Esterházy János, Márton Áron) fordulópontjairól.

Beszámoló készítése az erdélyi falurombolási tervről (pl. Bözödújfalú).

Határon túli területek meglátogatása tanulmányi kirándulás kereteiben (pl. Határtalanul program).

Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.

Tabló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról.

Témakör: Népesedés és társadalom

Fejlesztési feladatok

- A népesedés nagy korszakainak és azok jellemzőinek felidézése.
- Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok várható hatásairól.
- Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között.
- A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása.
- Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján).

Javasolt óraszám: 2 óra

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

házasítás, nagy pestisjárvány, népességrobbanás, migráció, multikulturalizmus, terrorizmus, globalizáció

Személyek

Semmelweis Ignác

Témák

A modern/ipari társadalmak

Altémák

Az ipari forradalmak hatásai: népességrobbanás és városiasodás.

A női szerepek változásának áttekintése a történelem során.

A migráció.

A modern/ipari társadalom (egyenjogúság és individualizmus).

Népességnövekedés a fejlődő és népességfogyás a fejlett világban.

A hagyományos/ agrártársadalmak

Altémák

Letelepedés és élelemtermelés: növénytermesztés és állattenyésztés.

A hagyományos társadalom (hierarchia és család).

A népességnövekedés korlátai.

Önellátás, áruterelés, kereskedelem.

Javasolt tevékenységek

A népesedéstörténet statisztikai adatainak értelmezése, csoportosítása és felhasználása állítások alátámasztására vagy cáfolására.

Fiktív napló készítése különböző korban és társadalmi helyzetben élő nők életéről, mindennapjairól.

Beszélgetés a népességnövekedés és csökkenés okairól és hatásairól.

A migráció okainak és hatásainak megvitatása.

Témakör: A demokratikus állam

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

népgyűlés, hatalmi ágak, alkotmány, elnök, általános választójog

Személyek

Periklész, George Washington

Kronológia

Kr. e. 5. sz. az athéni demokrácia fénykora, 1776 az amerikai Függetlenségi nyilatkozat, 2012

Magyarország Alaptörvénye

Témák

A modern magyar állam

Altémák

Az országgyűlési és önkormányzati választási rendszer.

Az Országgyűlés, a kormány és az igazságszolgáltatás.

Az Alaptörvény.

A modern demokrácia gyökerei

Altémák

Az elnöki rendszer működése az Amerikai Egyesült Államokban.

Az athéni demokrácia működése.

A parlamentáris rendszer működése Nagy-Britanniában.

Javasolt óraszám: 7 óra

Fejlesztési feladatok

- A demokrácia kialakulása, állomásainak felidézése és működésének jellemzése a különböző történelmi korszakokban.
- Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában).
- Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatában.
- Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről.
- A brit parlamentáris és az amerikai elnöki rendszer összehasonlítása.

Javasolt tevékenységek

Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában).

Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatában.

Témakör: Régiók története

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

integráció, euró, Európai Unió, visegrádi együttműködés, polgárháború, nagy fal, hinduizmus, buddhizmus, kasztrendszer, Korán

Személyek

Lincoln, Gandhi, Mao Ce-tung

Kronológia

1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba

Topográfia

Brüsszel, Lengyelország, Csehország, Közel-Kelet, Izrael

Javasolt óraszám: 12 óra

Témák

India

Altémák

A jelenkori India ellentmondásai.

Gandhi és a függetlenségi mozgalom.

A brit gyarmati uralom.

Az indiai civilizáció vallási és kulturális alapjai.

A Közel-Kelet

Altémák

Az olaj szerepe a régió történetében.

Az iszlám és az iszlamizmus.

Etnikai, vallási és gazdasági törésvonalak.

Izrael állam létrejötte.

Az Oszmán Birodalom felbomlása.

Az Amerikai Egyesült Államok

Altémák

Az Amerikai Egyesült Államok világhatalommá válása.

Az Amerikai Egyesült Államok létrejötte.

Az amerikai polgárháború okai és eredményei.

Közép-Európa

Altémák

A régió sajátosságai (jellemzően kontinentális helyzet, birodalmi függés és nemzeti sokszínűség).

A szovjet megszállás.

A visegrádi együttműködés.

A második világháború hadszíntere.

Kína

Altémák

A gazdasági óriás.

Kína félgymati sorban.

A kínai civilizáció vallási és kulturális alapjai.

A japán megszállás.

Mao Ce-tung és a kommunista diktatúra.

Magyarország és az Európa Unió

Altémák

Az európai integráció céljai, eredményei és gondjai.

Magyarország európai uniós tagsága.

Az Európai Unió születése és bővülése.

Fejlesztési feladatok

- A közép-európai régió középkori, újkori és mai térképeinek összehasonlítása.
- Az Európai Unió céljainak felidézése.
- Az európai integráció eredményeinek és problémáinak áttekintése.
- A közép-európai népek helyzetének összehasonlítása a középkortól napjainkig.
- Az Amerikai Egyesült Államok szuperhatalmi helyzetének elemzése és értékelése katonai, politikai, gazdasági és kulturális téren.
- Kína világgazdasági és világpolitikai szerepének megvitatása.

- A közel-keleti konfliktusról megfogalmazott álláspontok és érvek azonosítása, beszélgetés a békés megoldási módokról.

Javasolt tevékenységek

Információk gyűjtése a visegrádi együttműködés előzményeiről és jelenlegi tartalmáról.

Az Amerikai Egyesült Államok világhatalmi szerepének elemzése gazdasági adatsorok segítségével. Különböző források gyűjtése az indiai és kínai civilizáció történetéből, ezek alapján ismertető, prezentációk készítése.

Az Oszmán Birodalom, valamint a Közel-Kelet területi változásainak nyomon követése történelmi térképeken.

Beszámolók, prezentációk készítése az arab-izraeli konfliktusról (pl. az izraeli határ változásai, az olajválság).

Témakör: Mérlegen a magyar történelem

Fejlesztési feladatok

- Érvek gyűjtése a Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai mellett a 18. században és a 19. század első felében.
- Levert szabadságharcaink értékelése az utóbb elért eredmények alapján.
- Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása.
- A Magyar Királyság középkori sikeressége okainak felidézése.

Javasolt óraszám: 4 óra

Fogalmak és adatok/Lexikák

Személyek

Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor

Témák

A magyar megmaradás kérdései

Altémák

Trianon máig tartó hatásai: a kisállami lét kényszerpályái a nagyhatalmak árnyékában.

A magyar megmaradás titkai: szabadságharcok, békés építkezés.

Új típusú kapcsolatépítés a rendszerváltoztatás után a kisebbségbe került magyarsággal.

Magyarország mint szuverén európai hatalom a középkorban.

A török kor: a középkori örökség pusztulása és az etnikai arányok romlása.

Az Osztrák-Magyar Monarchia, a Közép-Európát sikeresen egyesítő birodalom.

Lábnyomaink a nagyvilágban

Altémák

Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, úrkutatás).

Magyar művészek a világban.

Világraszóló sportsikerek – magyarok az olimpiákon.

Világjáró magyarok (utazók, felfedezők).

Javasolt tevékenységek

Világjáró magyar utazókról szóló beszámolók készítése.

Kiselőadások, bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpikonokról, művészekről.

Referátum készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.).

Prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról.

Példák gyűjtése kisebbségben élő magyarság megmaradásáért folytatott küzdelem formáira és képviselőire.